

Захаров Александр Иванович, к.е.н., доцент,  
заступник директора ННІ менеджменту безпеки  
Університету економіки та права „КРОК”

## **МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ З СУБ'ЄКТАМИ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

*У статті розглядається організація взаємодії служби безпеки підприємства з суб'єктами його системи економічної безпеки, а також базові основи побудови механізму взаємодії в системі економічної безпеки.*

Захаров Александр Иванович, к.э.н., доцент,  
заместитель директора УНИ менеджмента безопасности  
Университета экономики и права „КРОК”

## **МЕХАНИЗМ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СЛУЖБЫ БЕЗОПАСНОСТИ С СУБЪЕКТАМИ СИСТЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

*В статье рассматривается организация взаимодействия службы безопасности предприятия с субъектами его системы экономической безопасности, а также базовые основы построения механизма взаимодействия в системе экономической безопасности.*

Zaharov Oleksandr Ivanovich  
PhD in Economics, Associate Professor  
Deputy Director of Security Management Institute (KROK University)

## **MECHANISM OF INTERACTION OF SECURITY SERVICE WITH THE SUBJECTS OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE**

*The organization of interaction between the enterprise's security service and the subjects of economic security system, and basic fundamentals of the creation of interaction mechanism in the system of economic security are considered.*

### ***Ключові слова***

Взаємодія, система економічної безпеки, підприємство, небезпеки, загрози, механізм взаємодії, економічна безпека, суб'єкти системи економічної безпеки

### ***Постановка проблеми***

Сучасним українським підприємствам доводиться здійснювати свою ринкову діяльність в умовах високої невизначеності процесів, які відбуваються як у національній, так і у світовій економіці. Для того, щоб успішно протидіяти факторам загроз і забезпечити стабільну роботу й розвиток підприємства необхідно мати ефективну систему економічної безпеки. Основу якої повинна становити його власна служба безпеки.

Система економічної безпеки підприємства тільки в тому випадку буде ефективно протидіяти всім внутрішнім і зовнішнім загрозам, якщо буде налагоджена тісна взаємодія між всіма її суб'єктами. У першу чергу це стосується служби безпеки підприємства як основи всієї системи безпеки.

Для того, служба безпеки виконала свої функції в системі економічної безпеки необхідно розробити механізм її взаємодії

### ***Аналіз останніх досліджень і публікацій***

В умовах економічної кризи рішення проблеми забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємств постійну увагу приділяють українські і закордонні вчені та фахівці-практики в сфері безпеки. У тому числі Мінаїв Г.О., Мак-Мак В.П., Пригунов П.Я., Ярочкін В.І. та інші.

Однак слід зазначити, що при розгляді питань пов'язаних з побудовою й організацією діяльності систем економічної безпеки механізмам взаємодії не була приділена належна увага.

### ***Невирішені раніше частини загальної проблеми***

В умовах глобалізації світової економіки небезпеки й загрози для діяльності вітчизняних підприємств формуються в трьох сферах. Усередині самого підприємства, у національній економіці й у світовій економіці. Світова фінансово-економічна криза наочно продемонструвала високу взаємозалежність і взаємний вплив національних економік.

Сучасним підприємствам для забезпечення економічної безпеки необхідно мати власні системи безпеки, основу яких повинна становити служба безпеки.

Досвід вітчизняних підприємств показує, що дотепер не вирішена проблема комплексного забезпечення економічної безпеки. Як правило всі завдання по забезпеченню безпеки покладають тільки на службу безпеки. Це обумовлено тим, що дотепер у теорії безпеки й на практиці недостатня увага приділялася механізму взаємодії як ключовій ланці комплексної системи безпеки.

### ***Формулювання цілей статті***

Метою дослідження є механізм взаємодії служби безпеки із внутрішніми суб'єктами системи економічної безпеки підприємства

### ***Виклад основного матеріалу дослідження***

В умовах, коли національна економіка перебуває в кризовому стані, стабільна робота й розвиток вітчизняних підприємств у значній мірі залежить від того, наскільки ефективно функціонують їх системи економічної безпеки. Наскільки ефективно вони протидіють існуючим, і можуть протидіяти можливим внутрішнім і зовнішнім небезпекам і загрозам у сфері економіки [2,3].

Система економічної безпеки підприємстві - це сукупність внутрішніх і зовнішніх суб'єктів забезпечення економічної безпеки підприємства, всіх

його власних ресурсів, у тому числі організаційно-адміністративних, інтелектуальних, правових, матеріально-технічних і фінансових, які використовуються або можуть бути використані для комплексної протидії всім зовнішнім і внутрішнім небезпекам і загрозам для стабільної роботи й розвитку підприємства [1].

Варіант моделі системи економічної безпеки наданий на рисунку 1.

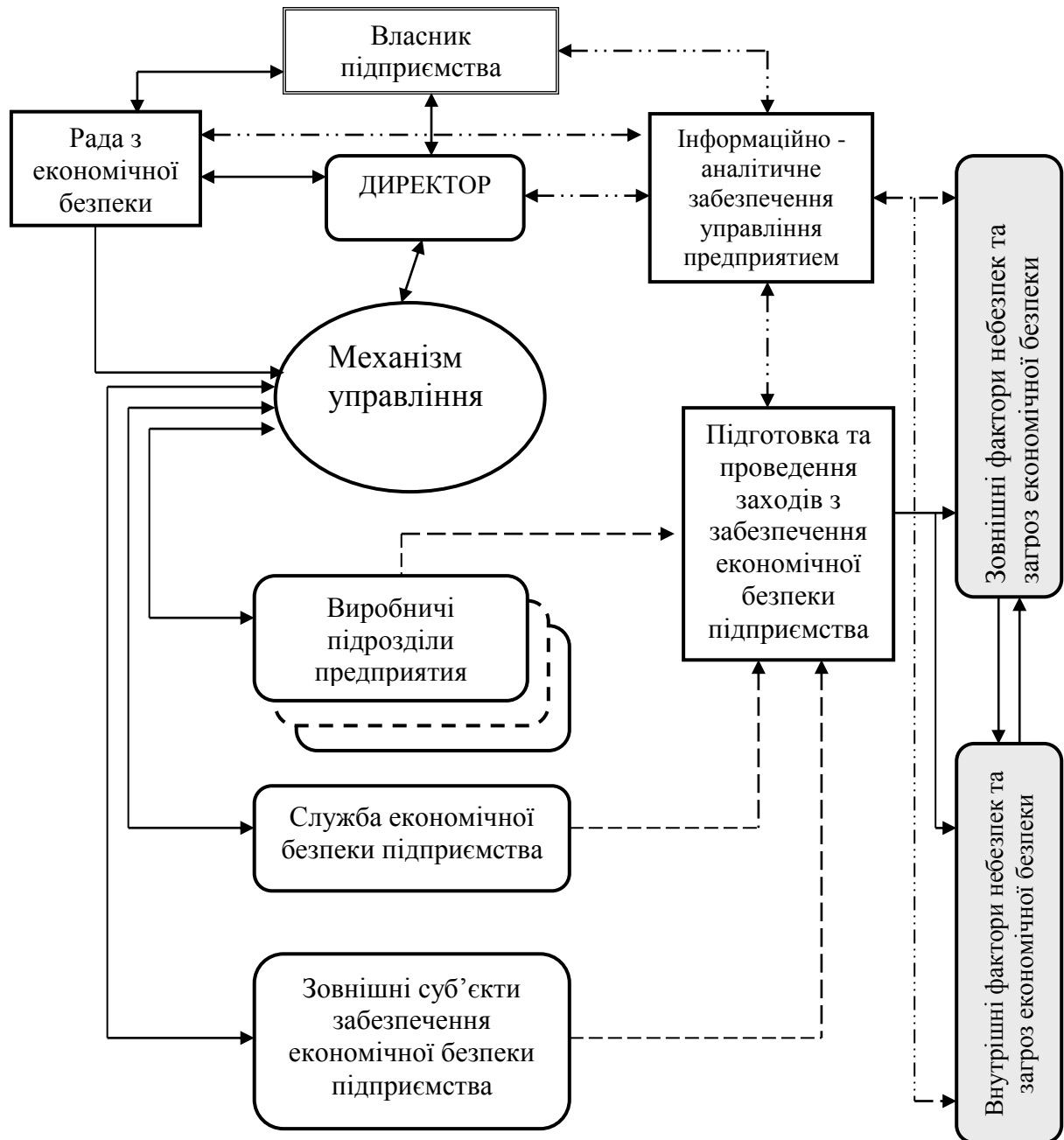


Рис. 1. Модель системи економічної безпеки підприємства

Запропонована модель системи економічної безпеки підприємства включає внутрішні й зовнішні суб'єкти забезпечення безпеки. До внутрішніх суб'єктів забезпечення економічної безпеки підприємства відносяться його власники, керівники всіх рівнів, а також провідні спеціалісти та весь персонал.

До зовнішніх суб'єктів безпеки відносяться органи державної влади і управління, суб'єкти недержавної системи безпеки, ЗМІ, суспільно-політичні організації та інші.

Основним, базовим елементом системи економічної безпеки підприємства є його служба безпеки. Від її роботи багато в чому залежить ефективність діяльності всієї системи економічної безпеки підприємства по створенню сприятливих і безпечних умов для його діяльності[6]..

Служба безпеки підприємства - це штатний структурний підрозділ, що підкоряється безпосередньо керівникові підприємства й здійснює у взаємодії з іншими структурними підрозділами підприємства, а також суб'єктами державної й недержавної системи безпеки вирішення завдань по протидії небезпекам і загрозам для діяльності підприємства [7].

У сучасних умовах на службу безпеки підприємства покладається вирішення наступних завдань [8]:

- Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підприємства і його систем економічної безпеки.
- Планування діяльності системи економічної безпеки підприємства.
- Організація взаємодії системи економічної безпеки підприємства із суб'єктами державної й недержавної системи безпеки.
- Протидія конкурентній розвідці.
- Забезпечення особистої безпеки керівників підприємства й членів їхніх родин.
- Попередження протиправних дій з боку персоналу підприємства, які можуть завдати шкоди економічній безпеці підприємства.
- Забезпечення безпеки персоналу підприємства.

- Захист комерційної таємниці й інтелектуальної власності підприємства.
- Організація системи охорони й захисти території, будинків і споруджень, засобів виробництва, готової продукції, сировини, транспортних засобів і інших матеріальних цінностей підприємства.
- Організація навчання персоналу підприємства і його підрозділів формам і методам протидії небезпекам і загрозам для діяльності підприємства.
- Проведення службових розслідувань подій, які відбулися на підприємстві.

Основні функції служби безпеки як основи системи економічної безпеки підприємства показані на рисунку 2.

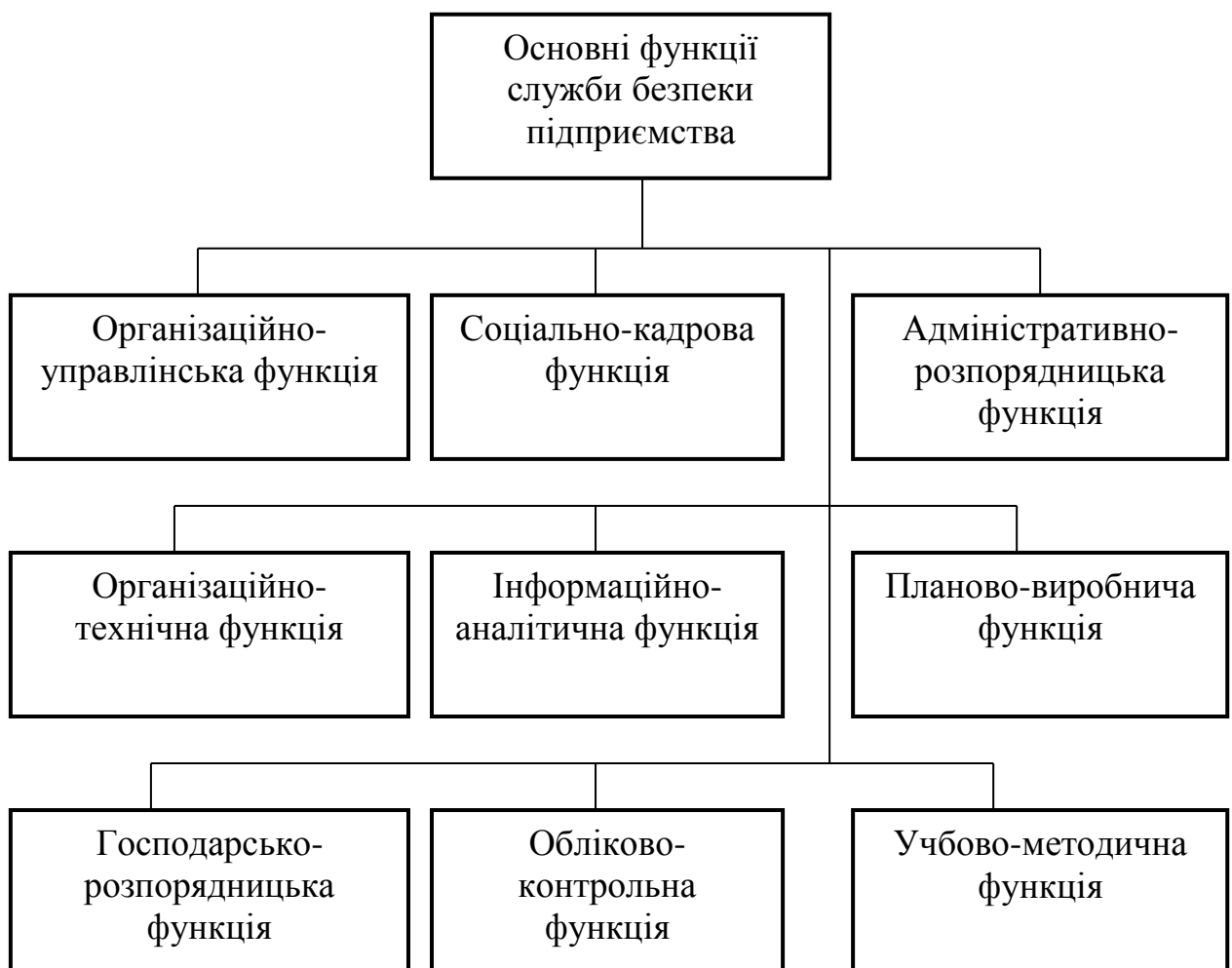


Рис. 2. Основні функції служби безпеки підприємства

Організаційна структура, кількісний і якісний склад, рівень технічної оснащеності, розміри фінансування й місце штатних підрозділів безпеки в

структурі підприємства залежать від ряду об'єктивних і суб'єктивних факторів у тому числі:

- величини й рівня прибутковості підприємства;
- особливостей розміщення структурних підрозділів і виробничих потужностей, складів і транспортних комунікацій підприємства;
- виду діяльності підприємства;
- рівня криміналізації сегмента ринку, де працює підприємство;
- кількості і якості персоналу підприємства;
- рівня конкуренції й особливо несумлінної конкуренції в тім сегменті ринку, де працює підприємство;
- впливу міжнародної конкуренції на діяльність підприємства;
- впливу органів державної влади й управління на діяльність підприємства;
- діяльність державної й недержавної систем безпеки;
- рівня корупції в країні;
- можливості підприємства по фінансуванню діяльності системи безпеки;
- поглядів і позиції керівників підприємства на організацію й напрямки діяльності служби безпеки й інших.

Залежно від вище названих факторів, на підприємствах можуть бути створені різні штатні підрозділів безпеки в тому числі:

- Департамент економічної безпеки.
- Управління економічної безпеки.
- Служба економічної безпеки.
- Відділ економічної безпеки.
- Відділення економічної безпеки.
- Сектор економічної безпеки.

При побудові й організації діяльності системи економічної безпеки необхідно вирішити ряд проблем. Одна з них пов'язана з організацією взаємодії її внутрішніх і зовнішніх суб'єктів. Модель взаємодії внутрішніх і

зовнішніх суб'єктів системи економічної безпеки підприємства представлена на рисунку 3.

Взаємодія в системі економічної безпеки - це погоджені дії внутрішніх і зовнішніх суб'єктів комплексної системи безпеки по завданнях, напрямкам і часу заради досягнення конкретної мети по зниженню рівня або протидії всім внутрішнім і зовнішнім небезпекам і погрозам для діяльності підприємства [5].

Для того, щоб забезпечити ефективну взаємодію служби безпеки з іншими суб'єктами його системи економічної безпеки необхідно створити механізм взаємодії служби безпеки із суб'єктів системи економічної безпеки підприємства.

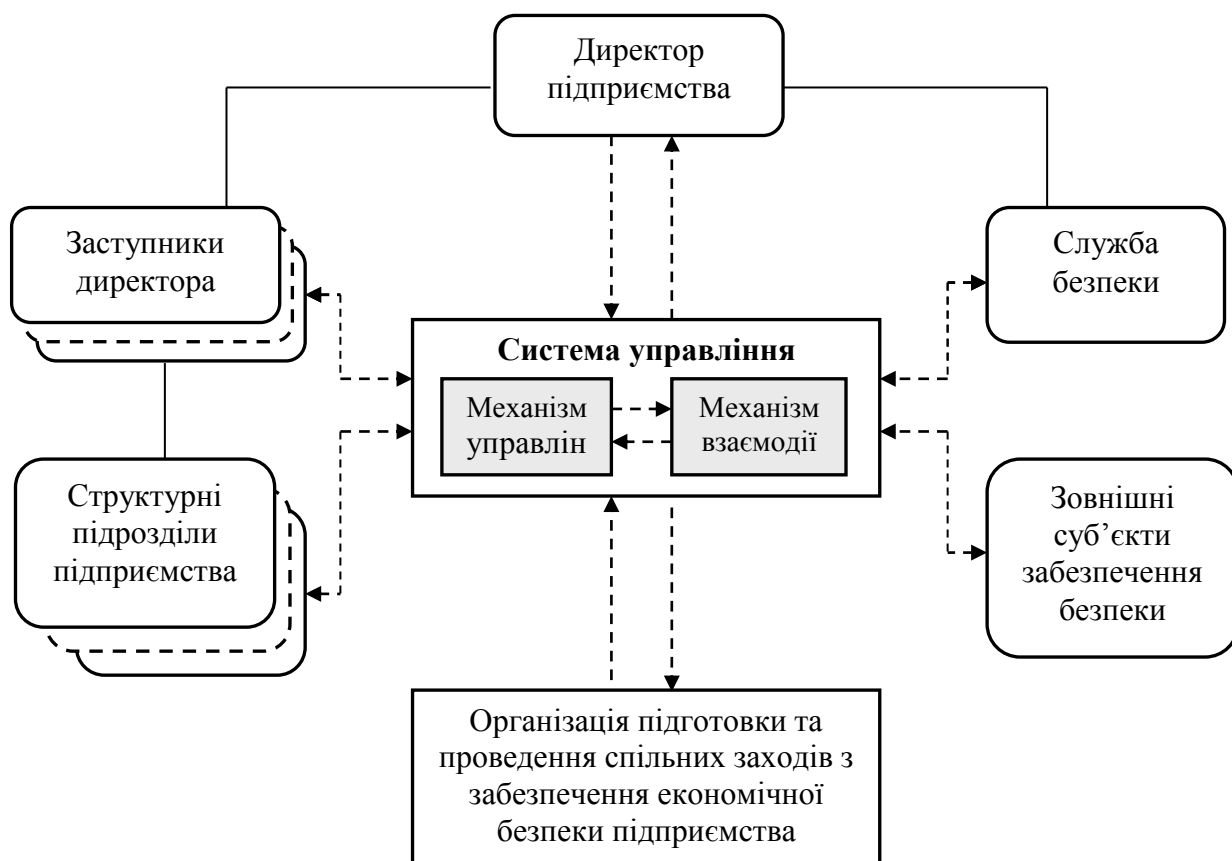


Рис 3. Модель взаємодії суб'єктів системи економічної безпеки підприємства



Механізм взаємодії служби безпеки підприємства із суб'єктами його системи економічної безпеки - це сукупність організаційно-правових і матеріально-технічних ресурсів, станів і процесів з яких складаються скоординовані й погоджені в часі й просторі спільні дії різних суб'єктів системи економічної безпеки спрямовані на протидію внутрішнім і зовнішнім погрозам економічної безпеки підприємства [4]. Для створення механізму взаємодії служби безпеки підприємства необхідні ряд умов. Базові основи побудови механізму взаємодії в системі економічної безпеки підприємства показані на рисунку 4.

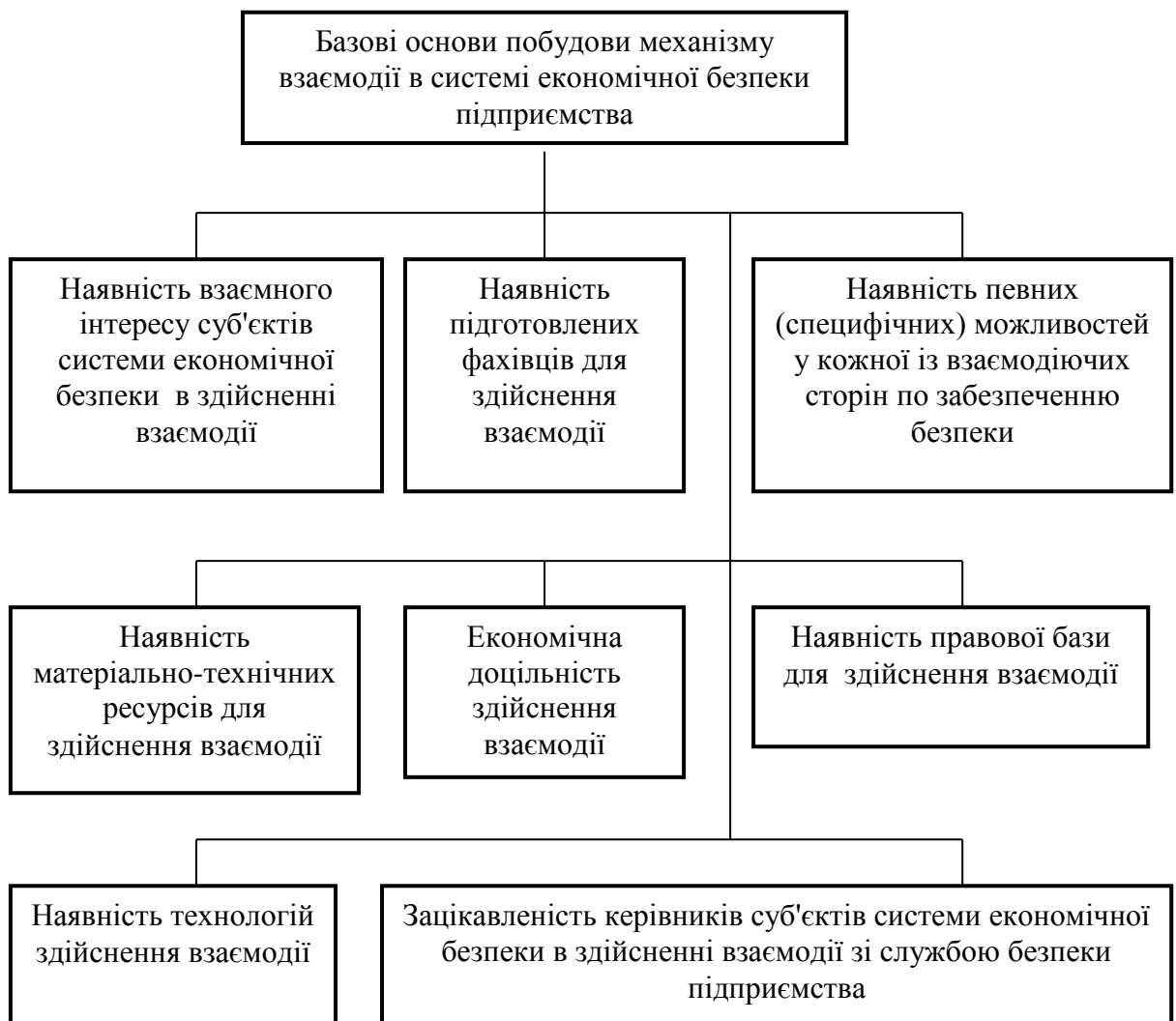


Рис. 4. Базові основи побудови механізму взаємодії в системі економічної безпеки підприємства

Основними компонентами механізму взаємодії служби безпеки підприємства із суб'єктами системи економічної безпеки є:

- Принципи взаємодії. Принципи взаємодії відбивають вимоги, пропонувані до взаємодії в системі економічної безпеки.
- Методи взаємодії. Методи взаємодії розкривають способи, які застосовуються для здійснення взаємодії служби безпеки із суб'єктами системи економічної безпеки підприємства.
- Функції взаємодії. Функції взаємодії розкривають зміст взаємодії.
- Процес взаємодії. Процес взаємодії визначає порядок здійснення дій по здійсненню взаємодії в системі економічної безпеки підприємства.
- Відносини, які виникають при здійсненні взаємодії. Відбивають види формальних і неформальних взаємозв'язків між суб'єктами системи економічної безпеки, що виникають у ході здійснення взаємодії.

Механізм взаємодії проявляється, насамперед, за допомогою формальних і неформальних відносин, які виникають між службою безпеки й іншими суб'єктами системи економічної безпеки підприємства в період підготовки й проведенні спільних заходів щодо протидії загрозам для діяльності підприємства.

### ***Висновки***

Забезпечення економічної безпеки підприємства в сучасних умовах можливе тільки при комплексному підході до побудови системи економічної безпеки.

Механізм взаємодії є важливим елементом системи управління підприємством і його системою економічної безпеки. Він дозволяє здійснювати цілеспрямовані й добре скоординовані дії по протидії всім реальним і потенційним небезпекам і загрозам економічній безпеці підприємства.

### **Список використаних джерел**

1. Кириченко О.А., Лаптев С.М., Пригунов П.Я., Захаров О.І. Управління фінансово-економічною безпекою. Навчальний посібник. – К.: ТОВ : “Дорадо - Друк”, 2010. – 479с.
2. Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения.К.: Изд-во “Либра”, 2003.- 279 с.
3. Экономическая безопасность хозяйственных систем. Учебник. / под общ.ред. Колосова А.В., М.: Изд-во РАГС, 2001. - 446 с.
- 4.Минаев Г.А. Безопасность – менеджмент организации: учеб. пособие: ч. 1-5/Институт проблембезопасности; Московский государственный университет печати. М.; 2005. – 637с.
5. Орлов П. І. Основи економічної безпеки фірми/ П.І.Орлов, В.Є.Духов. — Х. : ТОВ "Прометей-Прес", 2004. — 284с
6. В.В. Шлыков. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия. – СПб: “Алетейя” 1999.-144с.
7. Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия (организационно-управленческие и правовые аспекты деятельности). - М: Мир безопасности, 1999.С.6.
8. Ярочкин В.И. Служба безопасности коммерческого предприятия М.: Изд-во «Ось-89», 2005 р.